

The low-expression variant of fatty acid-binding protein 4 favors reduced manifestations of atherosclerotic disease and increased plaque stability

Jani Saksi¹, Petra Ijäs^{1,2}, Mikko I. Mäyränpää³, Krista Nuotio^{1,2}, Pia M. Isoviita¹, Jarno Tuimala⁴, Erno Lehtonen-Smeds⁵, Markku Kaste², Antti Jula⁶, Juha Sinisalo⁷, Markku S. Nieminen⁷, Marja-Liisa Lokki⁸, Markus Perola^{6,9,10}, Aki S. Havulinna⁶, Veikko Salomaa⁶, Johannes Kettunen^{6,9}, Matti Jauhiainen⁶, Petri T. Kovanen⁵, Perttu J. Lindsberg^{1,2,11}

Circ Cardiovasc Genet, julkaistu verkossa 13.8.2014

FABP4-proteiini – uusi oireilevan ateroskleroosin lääkeainekohde?

FABP4 (fatty acid-binding protein 4) on yksi aivoiskemiaoireen aiheuttaneissa ateroskleroottisissa kaulavaltimoahtaumissa voimakkaimmin ilmentyvistä geneeistä. *FABP4:n* poistaminen suojaaa hiirtä ateroskleroosilta, ja FABP4-proteiinin estäminen jopa taannuttaa jo muodostuneita ahtaumia. Ihmisen ateroskleroosissa *FABP4:n* rooli on kuitenkin epäselvä.

FABP4:n ilmentymisen vaikutuksia epävakaa kaulavaltimoahtaumassa on nyt selvitetty. Noin 6 %:lla väestöstämme esiintyy *FABP4:n* ilmentymistä heikentävä promotorialueen polymorfia (*rs77878271*), jota hyödyntämällä voitiin arvioida *FABP4:n* merkitystä kliinisessä aivo- ja sydäninfarktiriskissä. Potilasaineistoina olivat 92 Helsinki Carotid Endarterectomy Studyn (HeCES) kaulavaltimotautipotilasta, Corogene-sydäninfarktikohortin 3432 potilasta sekä väestöpohjaisen Terveys 2000 -aineiston 7491 henkilöä.

FABP4 ilmentyi aivoiskemiaoireen aiheuttaneissa kaulavaltimoahtaumissa mRNA-tasolla osapuilleen kaksinkertaisesti ja proteiinitasolla nelinkertaisesti verrattuna oireettomiin ahtaumiin. *FABP4:n* immunoreaktiivisuus liittyi epävakaan ahtauman ominaispiirteisiin: rasvan ja makrofagien kertymiseen, plakkien sisäisiin verenvuotoihin ja pintahaavaumiin, lisääntyneeseen apoptoottisten solujen määrään sekä solulimakalvoston (ER) stressiä sääteleviin fosfoaktivoituihin proteiineihin. Hiljentävä *rs77878271*-alleeli puolestaan liittyi lähes neljä kertaa pienempiin *FABP4*-mRNA-pitoisuuksiin sekä kolme kertaa pienempään apoptoottisten solujen määrään ahtaumissa ja oli rikkastunut oireettomiin kaulavaltimotautipotilaisiin. Nämä tulokset viittaavat siihen, että *FABP4:n*

geneettisesti vähentynyt ilmentyminen voi vaikuttaa ateroskleroottisen ahtauman vakauteen säätelemällä ahtaumasolujen ER:n stressiä ja siten myös vähentää kaulavaltimotautipotilaan kliinistä aivoinfarktiriskiä.

Väestötasolla *rs77878271*-alleelin havaittiin ensi kertaa liittyvän pienempiin seerumin kokonaiskolesterolipitoisuuksiin siten, että merkittävin vähenemä (–16 %) havaittiin lihavilla (BMI ≥ 30) homotsygooteilla. Alleeli liittyi pienempään kaulavaltimon intiman ja median läpimittaan ja vähäisempään kaulavaltimoahtaumien esiintyvyyteen lihavilla henkilöillä. *Rs77878271*-homotsygooteilla kerroinsuhde (OR) sairastua sydäninfarktiin oli jopa kahdeksan kertaa pienempi.

FABP4:n polymorfia *rs77878271* on uusi geenivariantti, joka liittyy pienempiin seerumin kokonaiskolesterolipitoisuuksiin ja pienempään riskiin sairastua kardiovaskulaaritapahtumiin. *FABP4*:lle on eläinmalleissa kehitetty pienimolekulaarinen vastavaikuttajamolekyyli. Vastavaan valmisteen kliiniset tutkimukset saattaisivat johtaa uuteen ateroskleroosilääkkeeseen, joka vähentäisi kardiovaskulaaritapahtumia vakauttamalla ahtaumaa muun muassa vähentämällä ahtaumasolujen apoptoosia eli ohjelmoitunutta solukuolemaa, pienentämällä haitallisen lipidin määrää ja hillitsemällä tulehdusta. ■

¹Molekyylineurologian tutkimusohjelma, Helsingin yliopisto; ²HYKS:n neurologian klinikka; ³Patologian laitos, Haartman-instituutti; ⁴Suomen Punaisen Ristin veripalvelu; ⁵Wihurin tutkimuslaitos; ⁶THL, kansantautien epidemiologian ja ehkäisyn yksikkö; ⁷HYKS:n kardiologian yksikkö; ⁸Transplantaatiolaboratorio, Haartman-instituutti; ⁹FIMM, Helsingin yliopisto; ¹⁰Estonian Genome Center, University of Tartu; ¹¹HYKS, neurotieteiden osasto